

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DE ALBA-IULIA ȘI SIBIU

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Un cm² 60 bani pentru odată; dacă se publică de mai multe ori se dă rabat corespunzător.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL:

Pe un an: 24 lei
Pe 6 luni: 12 lei
Cont nr. 49.8.01

Praznicul Înălțării Sfintei Cruci

Praznicul Înălțării cinstitei și de viață făcătoarei Cruci își are începutul încă din veacul IV, la puțină vreme după descoperirea cinstitei cruci a Domnului la Ierusalim, de către împărăteasa Elena, mama împăratului Constantin cel Mare, la anul 320. El se numără la cele 12 praznice împărătești, praznuirea lui generalizându-se în întreaga Biserică în veacurile V și VI, după ce la început se ținea numai în Biserica din Ierusalim.

Instituirea acestui praznic este legată de două evenimente din istoria Bisericii creștine.

1. Se știe că împăratul Constantin cel Mare a învins în anul 312 pe rivalul său Maxențiu, care se proclamase împărat la Roma, după ce semnul crucii i s-a arătat în vedenie pe cer, având deasupra inscripția: „În acest semn vei învinge”. Arătându-i-se noaptea în vis, Domnul Iisus Hristos i-a poruncit împăratului să coase semnul crucii pe drapelurile și pe hainele soldaților, pentru ca astfel împăratul Constantin să învingă pe dușmanul său, făcându-și intrarea triumfală în cetatea Roma. Urmarea acestei victorii a fost edictul de la Milan, dat de împăratul Constantin la anul 313, prin care religia creștină era recunoscută în imperiu, având drepturi egale cu cea păgână.

La câțiva ani după aceasta, împărăteasa Elena a fost îndemnată de Domnul printr-un vis, să caute la Ierusalim crucea pe care a fost răstignit Iisus Hristos. Ajungând la Ierusalim, la porunca împăratului Constantin, templul păgân, care fusese ridicat la anul 119 de către împăratul Hadrian peste mormântul Mântuitorului, a fost dărâmat, sub temeliiile lui aflându-se trei cruci, dimpreună cu tăblița cu inscripția: „Iisus Nazarineanul Împăratul Iudeilor”, care fusese așezată la porunca lui Pilat deasupra capului celui răstignit. Spre a putea fi recunoscută crucea Mântuitorului, episcopul Ierusalimului Macarie se rugă cu osîrdie Domnului, pentru ca aceasta să se descopere printr-un semn. Dumnezeu a împlinit rugăciunea episcopului și astfel o femeie care suferea de o boală grea, atingându-se de una din cele trei cruci, s-a vindecat imediat.

Crucea astfel descoperită a fost împodobită de împărăteasa Elena cu argint, fiind predată episcopului Ierusalimului Macarie, iar o parte din lemnul ei a fost trimis împăratului Constantin la Constantinopol. După construirea în Ierusalim a bisericii „Învierii”, deasupra mormântului Domnului, din porunca împăratului Constantin, prin purtarea de grijă a episcopului Macarie, aceasta a fost sfințită la 13 septembrie în anul 335. În ziua următoare de 14 septembrie, în prezența unei mulțimi imense de credincioși, ca și a unui mare număr de episcopi, care fuseseră invitați de împăratul Constantin să participe la sfințirea bisericii, episcopul Macarie a înălțat din amvonul bisericii sfânta cruce pe care a fost răstignit Mântuitorul, arătându-o credincioșilor, spre a o vedea și a i se închina, preamărind astfel pe Domnul, cel ce s-a răstignit pe ea. Astfel, în această zi de 14 septembrie s-a instituit sărbătoarea „Înălțării Sfintei Cruci”, primind numirea aceasta de la faptul că episcopul Macarie a înălțat de pe amvon crucea, spre a fi văzută de credincioși. Din însăși ziua instituirii ei, această sărbătoare a fost împreună cu rugăciuni și cântări în cinstea sfintei cruci, cu închinare la sfânta cruce și sărutarea acesteia, de asemenea cu post și înfrînare, rînduială care s-a păstrat în întreaga Biserică Ortodoxă pînă în zilele noastre.

2. O altă împlinire a întărit și a subliniat și mai mult însemnătatea acestei sărbători.

În războiul izbucnit între împăratul bizantin Eraclie și împăratul persan Kosroes Nușiruan, victoria a fost de partea împăratului persan, astfel că oștirile acestuia, la anul 614, ocupară Ierusalimul, omorîră o mare mulțime de creștini, incendiară biserica Învierii Domnului și prădară o mulțime de obiecte prețioase, între care și crucea Domnului. Dar după ani de lupte defavorabile împăratului Eraclie, acesta își însufleși oștirea printr-o cuvîntare, spunînd soldaților că dușmanul nu s-a ridicat numai împotriva imperiului, ci împotriva lui Dumnezeu. Îmbărbătată de această cuvîntare, oștirea se întoarse ca fulgerul împotriva dușmanului, care acum era fiul și urmașul lui Kosroes, anume Siroes, îl învinge pe acesta, pătrunzînd în propria lui țară, silindu-l astfel să ceară pace. Împăratul Siroes fu obligat, ca între alte lucruri de preț, să restituie împăratului Eraclie și crucea pe care tatăl său o luase ca pradă de război. Iată cum descrie un scriitor contemporan întoarcerea triumfătoare a împăratului Eraclie la Constantinopol: „Împăratul a intrat în Constantinopol urcat pe patru elefanți albi, purtînd în spate crucea pe care odinioară a fost răstignit Fiul lui Dumnezeu. Apoi pleacă numaidecît la Ierusalim și îmbrăcat în piele de capră, desculț, urcă pe drumul cel vechi, pe Golgota, aceeași cruce pe care fusese răstignit cel dintîi mucenic al Bisericii sale” (Iovan Ducici, „Cetăți și himere”, București, 1939, p. 267). În legătură cu aceasta, tradiția adaugă că la început împăratul a luat crucea pe umerii săi, îmbrăcat în toate veșmintele și insignele împărătești. Pășind însă pe calea Golgotei, o putere nevăzută l-a oprit să meargă mai departe.

Atunci patriarhul Zaharie i-a adus aminte împăratului că Fiul lui Dumnezeu a dus crucea pe Golgota nu în mărire împărătească, ci în chip smerit de rob. După aceasta împăratul s-a dezbrăcat de veșmintele sale împărătești și desculț, îmbrăcat în piele de capră, a dus crucea Domnului pînă la biserica Învierii.

Așa a predat împăratul Eraclie lemnul crucii Domnului patriarhului Zaharia, care la data de 14 septembrie în anul 629 a așezat-o din nou cu mare pompă în biserica Învierii, fiind cinstită după vechea datină de mulțimea poporului adunată aici.

Amintind temeiurile sărbătorii Înălțării cinstitei și de viață făcătoarei Cruci, subliniem o dată mai mult că importanța acestei sărbători, numărată la cele 12 praznice împărătești, este în cea mai strînsă legătură cu însemnătatea și cinstirea ce i s-a dat sfintei cruci încă din primele decenii ale creștinismului. În sprijinul cinstirii sf. cruci a Domnului, amintim și cuvintele Sfîntului Apostol Pavel, precum și alte locuri din Sf. Scriptură: „Căci cuvîntul crucii pentru cei ce pier este nebulie, iar pentru noi cei ce ne mîntuim este puterea lui Dumnezeu” (I Cor. 1, 18). Sfînta cruce este jertfelnicul lui Iisus Hristos (Evr. 9, 28); este arma prin care ne-am dobîndit mîntuirea (I Petru 2, 24); este pecetea lui Dumnezeu peste cei scăpați de la pierzanie (Iezech. 9, 4—6; Apoc. 7, 2—3; 9, 4); este semnul biruinței lui Hristos (Matei 24, 30); este mijlocitoarea mării lui Hristos (Filip. 2, 8—9; Luca 24, 26; Ioan 17, 1). Iată de ce toți creștinii adevărați cinstesc sau venerază sfînta cruce, ea fiind pururea nedespărțită de Iisus Hristos, care a sfințit-o cu sîngele Său.

I. Zăgrean

Condițiile mîntuirii

(II)

În articolul anterior am înfățișat învățătura Bisericii noastre despre condițiile mîntuirii, precum și temeiurile ei biblice. Se mai spune însă de către unii dintre noi, că mîntuirea subiectivă este condiționată numai de „harul credinței”, nu și de faptele bune, precum și că numai cei predestinați se mîntuiesc.

În acest sens, ei se provoacă mai întîi la următoarele două texte biblice: a) „Căci socotim că prin credință se va îndrepta omul, fără faptele legii” (Rom. 3, 28); b) „Știînd însă că omul nu se îndreptează din faptele legii, ci numai prin credința în Hristos Iisus, am crezut și noi în Hristos Iisus, ca să ne îndreptăm din credința în Hristos, iar nu din faptele legii, căci din faptele legii nimeni nu se va îndrepta” (Gal. 2, 16).

Pe acestea le talmăcesc în sensul că mîntuirea noastră este condiționată numai de „harul credinței”, al încrederii, în baza căruia i se atribuie credinciosului meritele Mîntuitorului cîștigate prin moartea Sa pe Cruce. Astfel, mîntuirea se face numai prin credință („sola fide”), care provine numai din harul lui Dumnezeu („sola gratia”), fără nici o contribuție din partea credinciosului.

Dar cele două texte nu se referă la faptele bune așa cum le înțelege învățătura Bisericii noastre, ci privesc „faptele legii”, adică cele cerute de Legea mozaică (ca: tăierea împrejur, serbarea sîmbetei, ferirea de mîncările necurate ș. a.). De unde rezultă că aceste două texte nu exclud faptele bune — în sensul lor ortodox — ca condiții ale mîntuirii.

Pe de altă parte, Biserica Ortodoxă învață că mîntuirea este condiționată de harul dumnezeiesc

și de credința noastră. Dar noi înțelegem credința nu numai ca un dar de la Dumnezeu, ci și ca un rod al efortului (silinței) personal al credinciosului, prin care acesta se face vrednic de mîntuire. Căci dumnezeiescul har nu desființează voința liberă a credinciosului, ci o respectă și astfel acesta colaborează cu dumnezeiescul har.

Dacă nu ar fi așa, atunci nu ar mai avea nici un rost îndemnuri ca acestea: „Drept aceea, frații mei, fiți tari, neclintîți, sporind totdeauna în lucrul Domnului, știînd că osteneala voastră nu este zadarnică în Domnul” (I Cor. 15, 58). De asemenea: „Nu lepădați dar încrederea voastră, care are mare răsplătire. Căci aveți nevoie de răbdare ca, după ce ați făcut voia lui Dumnezeu, să puteți dobîndi ce v-a fost făgăduit” (Evr. 10, 35—36; vezi și Matei 10, 42; 19, 29; II. Tim. 4, 7; Rom. 2, 6—7; Luca 12, 33).

Credincioșii creștini, care se abat de la învățătura ortodoxă despre condițiile mîntuirii, încearcă să se sprijine și pe următoarele două texte biblice: „Nimeni nu poate să vină la Mine, dacă nu-l va trage Tatăl care m-a trimis, și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi” (Ioan 6, 44); b) „Căci Dumnezeu este cel ce lucrează întru voi și ca să voîți și ca să săvîrșiți, după a Lui bunăvoință” (Fil. 2, 13).

Pe acestea le talmăcesc în sensul că harul divin lucrează în așa fel asupra credinciosului, încît acesta nu i se poate împotrivi. Prin urmare, harul dumnezeiesc exclude orice libertate și orice contribuție a credinciosului la mîntuirea lui.

(Continuare în pag. 2)

Biserica Ortodoxă Română între 1918—1948

(II)

În toată această perioadă, Biserica noastră a desfășurat o intensă activitate culturală și pastorală. În ce privește *învățământul teologic*, după Unirea din 1918 erau în România trei tipuri de școli teologice: Facultăți de teologie, seminarii cu 8 clase și institute teologice de trei ani. S-au făcut acum repetate propuneri și s-au întrunit numeroase comisii care să studieze problema uniformizării învățământului teologic. Nu s-a ajuns la nici un rezultat, căci Institutele teologice din Transilvania și Banat (Sibiu, Arad și Caransebeș) au fost ridicate la rangul de Academii Teologice, cu 4 ani de studii, înființându-se Academii noi la Cluj și Oradea, toate sub conducerea și îndrumarea nemijlocită a Bisericii, prin chiriarhul locului. Pe lângă acestea, mai funcționau Facultățile de Teologie din București și Suceava, la care s-a adăugat în 1926 și cea de la Iași, toate în cadrul Universităților. Pe lângă fiecare eparhie din vechea Românie funcționa câte un seminar teologic (Central și Nifon la București, Veniamin din Iași, apoi la Râmnic, Buzău, Argeș, Roman, Huși, Galați și unul la Cîmpulung-Muscel, pentru orfanii de război). La București s-a înființat o Academie de muzică bisericească. Școli de cântăreți erau aproape în toate eparhiile.

Din rândurile profesorilor de Teologie s-au ridicat câțiva cărturari de seamă, care au izbutit să facă cunoscută Teologia românească și peste hotarele țării. De la Facultatea de Teologie din București amintim pe profesorul Ioan Mihălcescu, devenit apoi mitropolit al Moldovei, sub numele de Irineu. Este autorul unor lucrări de Teologie Dogmatică, Simbolică și Istoria religiunilor și a numeroase manuale de religie. Tot la București au activat preotul profesor Nicolae M. Popescu, autorul unor lucrări de Istoria Bisericii Române, membru activ al fostei Academii Române, Haralambie Roventza (Noul Testament), Șerban Ionescu (Morală), Vasile Ispir (Îndrumări misionare), Teodor M. Popescu (Istoria bisericească universală), Grigorie Cristescu (Omiletică) și alții.

La Facultatea de Teologie din Suceava amintim pe Vasile Tarnavski (Vechiul Testament), Vasile Gheorghiu (Noul Testament), Valerian Șesan (Dreptul bisericesc). Înaintea acestora, cel mai învățat teolog de la această Facultate a fost Eusebiu Popovici, autorul unei Istorii bisericești universale, în 4 volume. La Facultatea de Teologie din Iași s-au remarcat profesorii Vasile Radu (Vechiul Testament) și Gala Galaction (Noul Testament), traducătorii Sfintei Scripturi în românește (editată în 1936 și 1938), arhimandritul Iuliu Scriban, autorul a numeroase lucrări de Teologie, manuale didactice etc.

La Sibiu, s-a format un bun corp profesoral, dintre bursierii trimiși la studii de mitropolitul Nicolae Bălan, în diferite centre teologice de peste hotare, care au tipărit aici zeci de lucrări în vechea tiparniță a lui Șaguna.

Dintre vlădicii cărturari amintim pe patriarhul Nicodim, traducătorul Bibliei în românește (1944) și a zeci de cărți de Teologie din rusește. Ca stareț la Mănăstirea Neamț a reînființat tipografia de acolo, tipărind multe din traduceri și lucrările sale, precum și ale altora. Cărturari de seamă au fost și mitropoliții Nicolae Bălan al Ardealului și Irineu Mihălcescu al Moldovei, Nicolae Colan, episcop la Cluj (1936—57), apoi mitropolit al Ardealului (1957—67), membru activ al fostei Academii Române (1943), episcopul Grigorie Comșa de la Arad (1925—35), membru de onoare al Academiei și alții.

În ce privește presa bisericească, ea a cunoscut acum o înflorire deosebită. Dintre numeroasele reviste și ziare bisericești editate de eparhii, de diferitele școli teologice, de asociații preoțești sau chiar de persoane particulare amintim doar câteva. La București a reapărut, din 1921, vechea revistă a Sf. Sinod, *Biserica Ortodoxă Română*. Facultatea de Teologie din București a scos, din 1929, revista *Studii Teologice*, Facultatea de Teologie din Suceava publica revista *Candela*, iar profesorii de la Sibiu publicau *Revista Teologică*, întemeiată în 1907 de profesorul Nicolae Bălan. Diferite alte reviste erau editate de centrele eparhiale: *Apostolul* (București), *Renașterea* (Râmnic), *Îngerul* (Buzău), *Tomis* (Constanța), *Mitropolia Moldovei* (Iași), *Cronica Romanului*, *Cronica Hușilor*, *Telegraful Român* (Sibiu), *Biserica și Școala* (Arad), *Foaia Diecezană* (Caransebeș), *Renașterea* (Cluj), *Legea românească* (Oradea) etc.

Cărțile de slujbă bisericească s-au tipărit acum numai în Tipografia cărților bisericești din București, în scopul uniformizării cultului divin în întreaga țară. Aproape toate eparhiile și-au înființat muzee bisericești și biblioteci. În mănăstiri s-au înființat de asemenea tipografii (Neamț, Cernica), un seminar monahal (Cernica), ateliere de țesătorie, sculptură etc. S-au restaurat unele biserici și mănăstiri monumente istorice.

Deci, sub aspectul culturii bisericești, Biserica Ortodoxă Română a fost într-un vădit progres. Având o seamă de ierarhi și profesori de Teologie cu o aleasă pregătire cărturărească, Biserica noastră a putut să ia parte la câteva consfătuiri sau congrese interortodoxe și intercreștine. Astfel, în 1923 a participat la o conferință panortodoxă ținută la Constantinopol. În iunie 1930 a avut loc o nouă conferință interortodoxă la Mănăstirea Vatoped din Muntele Athos, la care au luat parte ierarhii din aproape toate Bisericile ortodoxe. Avea rostul de a pregăti lucrările pentru ținerea unui sinod ecumenic ortodox. S-au fixat anumite teme care urma să fie puse în discuția viitorului prosinod: pregătirea candidaților la preoție, reînvierea vieții monahale, primirea ereticilor în sânul Bisericii, modificări de canoane, impedimente la căsătorie, organizarea tribunalelor spirituale bisericești, uniformizarea tipicului și a slujbelor, întărirea artei bizantine tradiționale, problema calendarului și altele.

Din pricina evenimentelor politice internaționale care au urmat, prosinodul proiectat nu a mai putut fi convocat.

Întruniri asemănătoare au avut și profesorii de la Facultățile de Teologie ortodoxă. Astfel, în 1924 s-a ținut la Sinaia prima conferință a profesorilor de Teologie ortodoxă din Balcani, la care au participat teologi români, greci, sârbi și bulgari. Între 29 noiembrie și 3 decembrie 1936 s-a întrunit la Atena primul Congres al profesorilor de Teologie ortodoxă, la care au participat și delegați ai Facultăților noastre de Teologie. Al doilea congres urma să se întrunească la București, în 1939. Evenimentele politice care au urmat au zădărnicit acest plan.

Au avut loc de asemenea vizite ale unor ierarhi răsăriteni la noi, precum și vizitele unor vlădici români în țările și Bisericile Ortodoxe din Orientul Apropiat. În septembrie 1924 ne-a vizitat patriarhul Damian al Ierusalimului, iar mitropolitul Nicolae Bălan a condus un pelerinaj la Locurile Sfinte în 1925, cu vizite la Patriarhiile din Constantinopol, Alexandria și Ierusalim. S-a construit chiar și o capelă românească și un cămin la Ierusalim.

Legăturile interortodoxe s-au întărit apoi prin schimburi de scrisori irenice între patriarhii Bisericilor noastre și ceilalți înțistătători ai Bisericilor autocefale, prin schimburi de profesori de Teologie, prin schimburi de studenți. La Facultățile noastre de Teologie au studiat tineri din aproape toate țările ortodoxe, iar tineri români au fost trimiși la studii în diferite centre teologice de peste hotare.

Dar Biserica noastră a avut discuții rodnice și cu reprezentanții altor Biserici creștine. Așa în 1—8 iunie 1935 a avut loc la București o conferință româno-anglicană în problema recunoașterii validității hirotoniilor anglicane. În 1936 patriarhul Miron cu o delegație de ierarhi și teologi români a făcut o vizită arhiepiscopului de Canterbury în Anglia.

La începutul secolului al XX-lea, dar mai ales după primul război mondial s-au pus bazele mișcării ecumenice, existente și azi. Între cele două războaie mondiale au existat trei mari organizații ecumenice: *Viață și faptă* (Creștinism practic), *Credință și organizare* și *Alianța pentru înfrățirea popoarelor prin Biserică*. Biserica noastră și-a trimis delegați la toate congresele acestor organizații. Biserica noastră a fost prezentă apoi la alte numeroase congrese și conferințe ale acestor organizații ecumenice, la unele congrese ale vechilor catolici etc.

Toate acestea au dus la creșterea deosebită a prestigiului Bisericii Ortodoxe Române în afara hotarelor țării, în fața întregii creștinătăți. Deplina afirmare a Bisericii Ortodoxe Române în fața întregii creștinătăți s-a făcut însă abia în zilele noastre.

Mircea Păcurariu

Condițiile mîntuirii

(Urmare din pag. 1)

Că această tălmăcire și aplicare nu este corectă, rezultă din o seamă de texte biblice care arată că mîntuirea depinde și de libertatea voinței credinciosului. Mîntuitorul i-a zis tînărului bogat: „De vrei să intri în viață, păzește poruncile“ (Matei 19, 17). Aceluiași tînăr bogat, Mîntuitorul i-a zis: „Dacă voiești să fii desăvîrșit, du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor și vei avea comoară în cer... Ci, auzind cuvîntul acesta, tînărul a plecat întristat, căci avea multe averi“ (Matei 19, 21—22). De unde rezultă că tînărul bogat a fost liber să refuze comoara din cer oferită de către Mîntuitorul.

Astfel, cele două texte în discuție nu tăgăduiesc libertatea voinței credinciosului sub acțiunea dumnezeiescului har, ci spun numai că Dumnezeu poate da — uneori — credinciosului anumite *înclinări*, care însă nu-i desființează libertatea voinței.

Cei de altă părere decît Biserica noastră în ce privește condițiile mîntuirii, se provoacă și la alte texte pauline (ca: Efes. 1, 3—4; II Tesal. 2, 13—14; I Cor. 2, 7; 4, 7; Filip. 2, 13), dar mai ales la textul de la Rom. 9, 11—21: „Că nefiind încă născuți (copiii), nefăcînd ei ceva bun sau rău, ca să rămîna voia lui Dumnezeu cea după alegere, nu din fapte, ci de la Cel care cheamă, i s-a zis ei că cel mai mare va sluji celui mai mic! Precum este scris: Pe Iacov I-am iubit, iar pe Isav I-am urît. Ce vom zice dar? Nu cumva la Dumnezeu este nedreptate? Să nu fie! Căci grăiește către Moise: Voi milui pe cine vreau să-l miluiesc și mă voi îndura de cine vreau să mă îndur. Deci, dar, nu este nici de la cel care voiește, nici de la cel ce aleargă, ci de la Dumnezeu care miluiește. Căci Scriptura zice lui Faraon: Pentru aceasta chiar te-am ridicat, ca să arăt în tine puterea Mea și ca numele Meu să se vestească în tot pămîntul. Deci, dar, Dumnezeu pe cine voiește îl miluiește, iar pe cine voiește îl împietrește. Îmi vei zice deci: De ce mai dojenește? Căci voinței Lui cine i-a stat împotriva? Dar, omule, tu cine ești care răspunzi împotriva lui Dumnezeu? Oare făptura va zice Celui care a făcut-o: De ce m-ai făcut așa? Sau nu are olarul putere peste lutul lui, ca din aceeași frămîntătură să facă un vas de cinste, iar altul de necinste?“

Pe acestea le tălmăcesc în sensul că Dumnezeu a hotărît din eternitate soarta fiecăruia: pe unii îi mîntuiește, iar pe alții îi osîndește, potrivit predestinației Sale absolute. Deci, credinciosul se mîntuiește numai în temeiul alegerii din veci sau în temeiul predestinației divine.

Dar în textul de la Rom. 9, 11—21, Sf. Apostol Pavel vrea să dovedească că chemarea și îndreptarea nu depind numai de „faptele legii“, ci și de *bunătatea lui Dumnezeu*, care cheamă prin harul Său pe toți la îndreptare, precum și că fără harul lui Dumnezeu nu există mîntuire.

Datorită atotștiinței Sale, Dumnezeu știe toate dinainte. De aceea n-a trebuit să treacă mai întîi timpul ca să știe că dintre cei doi fii ai lui Avram, Iacov va fi un purtător al făgăduințelor Sale mesianice. Astfel, nu este nici o mirare că zice: „Pe Iacov I-am iubit, iar pe Isav I-am urît.“

Cît privește celelalte texte, acestea nu vorbesc despre predestinarea la mîntuirea cea veșnică, ci despre chemarea la harul adus de Domnul nostru Iisus Hristos nu pe baza meritelor noastre, ci numai din bunătatea lui Dumnezeu.

Pe lângă aceasta, am văzut că harul dumnezeiesc nu lucrează cu de-a sila și că credinciosul însuși are o contribuție personală la mîntuirea sa. De unde rezultă că despre o predestinație absolută și necondiționată nu poate fi nicidecum vorba.

Drept aceea, în concluzie finală, putem spune următoarele: Învățătura Bisericii noastre despre condițiile mîntuirii este de netăgăduit, pentru că se sprijină pe temeiuri biblice. În consecință, noi rămînem hotărît alături de învățătura că mîntuirea se înfăptuiește prin armonioasă împreună-lucrare dintre Dumnezeu și credincios, dintre harul dumnezeiesc și credința și faptele bune ale credinciosului.

Să ne străduim, deci, cu toții a dovedi o credință curată, care se revarsă în fapte bune lucrătoare întru iubire, nu numai întru slujirea Sfintei noastre Biserici, ci și întru sprijinirea scumpei noastre Patrii!

C. Sîrbu

100 de ani de la moartea lui

AVRAM IANCU

La 10 septembrie anul acesta s-a împlinit un secol de la moartea acestui erou al poporului nostru, Avram Iancu, reprezentantul cel mai de seamă al revoluției pașoptiste din Transilvania, care, pentru curajul, înflăcărea și convingerea cu care s-a consacrat celor mai înalte idealuri și aspirații ale poporului român — eliberarea națională și socială — a intrat în baladele poporului nostru. De aceea, comemorarea centenarului morții sale este înscrisă și pe agenda manifestărilor culturale recomandate de UNESCO pentru anul acesta.

Avram Iancu s-a născut în anul 1824, în satul Vidra de Sus (azi satul Avram Iancu) de pe valea Arieșului, ca al doilea fiu al lui Alisandru și Maria Iancu. Tatăl său, deși era iobag, se bucura totuși de respect deosebit din partea locuitorilor de pe valea Arieșului pentru chibzuința, cumpătul și judecata sa sănătoasă, la care s-a adăugat și o oarecare știință de carte, ceea ce a făcut să ajungă gornic (supraveghetor al pădurilor) și apoi jude.

Avram sau Avrămuș, cum îl alintau sătenii, și-a petrecut copilăria în satul natal, unde, la vârsta convenită, învață cititul și scrisul în limba română de la dascălul Mihail Gomboș, un țaran ceva mai învățat decât consătenii săi. Continuă învățământul elementar la școala din satul Neagra și apoi la Cîmpeni, dovedind o deosebită rîvnă pentru învățatură. De aceea, la stăruințele tatălui său, Avram trece la gimnaziul din Zlatna. Încă din această perioadă, gimnazistul Iancu a fost impresionat de faptele petrecute cu o jumătate de veac mai înainte pe acele locuri, legate de răscoala lui Horea, al cărui nepot se mîndrea că este, nu numai după înrudirea de sînge ci și după cea de credință și idealuri. Ca fiu de iobag, el a simțit de mic copil împilările și nedreptățile sociale și naționale „strigătoare la cer” în care se zbătea poporul român din Transilvania din acel timp. De aceea, credința sa nestrămütată în sosirea momentului de îndepărtare a strîmbățărilor sociale s-a întărit și mai mult în anii de „studentie” la Liceul Academic din Cluj, unde frecvența cursurilor juridice pentru a deveni avocat, sperînd că în această slujbă va putea servi mai bine interesele poporului din care făcea parte. Ca „student”, Iancu se bucura de o simpatie deosebită din partea colegilor săi, atît pentru rezultatele la studiu — era student eminent — cît și pentru dragostea sa față de popor, încît colegul său, Silvestru Moldovan, spunea despre el că „Avram Iancu era un om foarte popular și el iubea foarte mult poporul”. Ambianța clujeană a anilor de studenție i-a dat prilejul să reflecteze și să se lămurească și mai bine asupra cauzelor și mai ales asupra căilor de acțiune împotriva nedreptăților făcute poporului român. Frămîntat de aceste idei, într-o vacanță de vară el i-a spus tatălui său: „Tată! Nu-i bună rînduiala de acum! Trebuie schimbată! Unii să moară de flămînzii iar alții să crape de sături”. Tatăl său, cu vocea cumpănită, pe baza unei amare experiențe de o viață, i-a răspuns: „Schimbați-o! Numai să puteți!”.

Situația jalnică a țaranului român transilvănean din acea vreme este descrisă de nobilul maghiar cu vederi liberale, Kemeny Dénes, astfel: „Țăranului, după ce a fost dezbrăcat de toate drepturile omului, de toată demnitatea omenească, i s-au impus obligații care nu numai că întrec venitul pămîntului pe care-l muncește, dar întrec chiar puterile lui. Și dacă ar avea numai un stăpîn, tot ar mai merge. Dar după ce stăpînul i-a luat tot ce bietul om a agonisit, vine al doilea stăpîn: statul. Acesta-i impune o sarcină și mai grea. În timp ce nobilul petrece în trîndăvie, țăranul poartă toate greutățile țării, singur plătește dările, face poduri și drumuri grele și tot el plătește și vama cînd trece peste ele. Apără țara cu arma pentru ca nobilimea să poată stăpîni în liniște... Băgați de seamă! Dumnezeu nu poate suferi îndelung o asemenea situație”.

Valul revoluționar, care a străbătut Europa în anul 1848 pentru scuturarea jugului feudal asupritor și emanciparea națională, a cuprins și naționalitățile din imperiul habsburgic. Poporul român din Transilvania credea că a sosit clipa înlăturării nedreptăților și recunoașterii sale ca nație egală între celelalte naționalități. În acest sens, memorabile rămîn adunările de pe Cîmpia Libertății de la Blaj din anul 1848, și mai ales cea din 3/15 mai 1848, la care au luat parte, alături de țărani, intelectualitatea română din acea vreme, și la care s-a proclamat desființarea iobăgiei, egalitatea națiunii române alături de celelalte naționalități, o singură „Biserică română”,

cerîndu-se totodată și unirea cu „țara”. Dar Dieta din Cluj, reprezentantă a guvernului revoluționar burghez maghiar din Pesta, n-a vrut să recunoască drepturile amintite pe seama românilor. Dimpotrivă, ea a votat „unirea” Transilvaniei cu Ungaria, fără ca să țină seama de doleanțele românilor transilvăneni și chiar fără să se amintească de o nație română (greșală care va fi apoi regretată). De aceea se organizează pentru a-și apăra moșia strămoșească și drepturile naționale. Avram Iancu, lansînd împotriva asupritorilor lozincă: „Nu cu argumente filozofice și umanitare vei putea convinge pe acei tirani, ci cu lancia lui Horia”, este sufletul acestei mișcări revoluționare. Armata țărănească transilvăneană organizată de el în citadela Munților Apuseni, ajutat de compatrioți însufleșiți de cauza dreaptă a națiunii române, a fost în stare să respingă atacurile armate ale guvernului burghez reacționar maghiar și să cîștige victorii, cu toate că armata sa era mică la număr și slab înarmată, dar pe deplin animată de dragostea apărării gliei străbune și a ființei sale naționale. Iată cît de drept și cinstit sună jurămîntul pe care l-au depus ostașii lui Avram Iancu: „Eu... jur în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh Dumnezeuului celui viu, cumcă, ca român voi susține totdeauna națiunea noastră română pe calea dreaptă și legitimă și o voi apăra cu toate puterile în contra oricărui atac și asuprirei; nu voi lucra niciodată în contra drepturilor și a intereselor națiunii române, ci voi ține și apăra legea și limba noastră română, precum și libertatea, egalitatea și fraternitatea; peste aceste pricini voi respecta toate națiunile ardeleni, poftind egală respectare de la dănsule, nu voi încerca să asupresc pe nimenea, dar nici nu voi suferi să se asuprească nimeni; voi conlucra după putință la desființarea iobăgiei, la emanciparea industriei și comerțului, la păzirea dreptății, la înaintarea binelui umanității, al națiunii române și al patriei noastre. Așa să-mi ajute Dumnezeu și să-mi dea mîngăierea sufletului meu, Amin”.

E bine să știm că o bună parte dintre colaboratorii lui Avram Iancu — tribuni, prefecți, sub-

prefecți etc. — au fost preoți sau teologi. De aceea, caracterizînd revoluția pașoptistă transilvăneană, marele patriot și sufletul revoluției din 1848 din Țara Românească, Nicolae Bălcescu, spunea: „Fost-am de am văzut eu însu-mi pe acei... moși... în acea vreme cînd inima îmi era zdrobită, căci în toate părțile vedeam naționalitatea română călcată și strivită de dușmani străini, fusesi fericit a găsi acolo pe acele piscuri uriașe, pe deasupra norilor, o naționalitate și o viață românească înfocată și puternică... Generalii acestei oaste țărănești erau niște preoți și niște tineri abia ieșiți din școlile de teologie, filozofie și jurisprudență; ei nu puseseră pînă atunci mîna pe o armă, cînd nevoia îi sili a se face generali și a cîștiga bătălii”.

Revoluția de la 1848 din Transilvania a costat o mulțime de vieți omenești. Rezultatul ei a fost că s-a ajuns la abolirea rușinoasei instituții a iobăgiei, dar poporul român transilvănean a continuat să trăiască în neajunsuri, nedreptăți și asuprirea. Promisiunile împăratului habsburg făcute poporului român au rămas numai promisiuni, ceea ce versul popular exprimă așa de bine: „Iancu merge supărat, pentru-un hoț de împărat”. Supărarea aceasta a sfîșiat sufletul lui Avram Iancu, înflăcărat de atîtea idealuri înalte pentru toți locuitorii Transilvaniei, indiferent de naționalitate. Așa se stinge din viață la 10 septembrie 1872 la Baia de Criș. Înormîntarea lui, oficiată de un sobor de 36 preoți, a avut loc la 13 septembrie. La catafalcul lui se aflau foștii prefecți și tribuni de odinioară, care mai erau în viață, și o imensă mulțime de moși. El a fost înormîntat sub gorunul lui Horea din localitatea Tebea.

Ideile și simțămintele care i-au călăuzit viața și întreaga lui activitate precum și încrederea exprimată de avocatul Gheorghe Secula, la înormîntarea lui Avram Iancu, că „Mai curînd ori mai tîrziu, dar cu siguranță va veni ora cînd ideea de libertate națională va răzbi mîndră și triumfătoare”, s-au împlinit. Moșii atît de scumpi lui și întreg poporul român se bucură azi de libertate, egalitate și de înfrățire cu celelalte naționalități conlocuitoare, angajate în avîntul impetuos pentru ridicarea României Socialiste pe cele mai înalte trepte ale culturii și civilizației.

Sebastian Șebu

Preotul Toader Lupu, militant pentru drepturile celor mulți

Multe legende, multe povestiri au circulat și circulă în satele noastre, cu deosebire în cele presărate sub poala munților, despre eroi dispăruți de mult în negura vremii, despre oameni care, în vremi de restriște, au luptat pentru binele obștei din care făceau parte, oameni simpli dar cu suflet mare, oameni a căror groapă n-o mai cunoaște nimeni, mulți jertfindu-se pentru aceste meleaguri.

Unul dintre acești martiri ai plaiurilor mureșene e și preotul Toader Lupu din Hodac, erou din timpul revoluției din 1848.

Revista „Transilvania” scria despre el că „a fost capul răsculaților, apoi prins de oamenii baronului Bornemisza și ucis în cele mai groaznice chinuri, tăindu-i-se limba și scoțindu-i-se ochii cu fierul înroșit, a fost ucis pe drum între Hodac și Reghin...”.

Cine a fost acest Toader Lupu? Toader Lupu a fost al 8-lea copil al unui țaran iobag, Avram Lupu, din comuna Hodac.

După terminarea studiilor se întoarce în satul natal pentru a da lumină pruncilor, fiind un mare dușman al iobăgiei și al nedreptăților la care era supusă obștea cea mare a românilor transilvăneni.

Prin 1825 reușește să închege o mică școală confesională în propria lui casă, cu bășică de bou la ferestre, în loc de geam, fiind dascăl și preot în comună, un dascăl care a răbdător și a muncit cu poporul. Mîinile îi erau crăpate de coarnele plugului și coada sapei, dar în piept și-n glas purta făclia libertății, vestirea vremilor mai bune, cînd nu vor mai fi iobagi, nu vor mai fi robi.

Furtunoșii ani, 1848—1849, cînd lumea fierbea din temelii, el, Toader Lupu, cu cei doi copii pe care-i avea, Leonuș și Dumitru, au răscolat satele Văii Gurghiului. Bătrînul Toader Lupu a fost acela care a pus primul cu mîna lui foc castelului din Gurghiu, exprimîndu-se în fața mulțimii: „... să ardă nedreptatea, să ardă iobăgia”.

Toate s-au întîmplat în toamna lui 1848. Răsculații au pus stăpînire pe pămînturi și pe plutele Văii Gurghiului. Au fost stăpîni pînă în ianuarie 1849, cînd baronul din Gurghiu se întoarce cu armata. „... și-n acele zile a-nceput cu adevărat

vremi de patimi și osîndă pentru sărmanii iobagi din Valea Gurghiului...”.

În continuare redăm întocmai ceea ce mi-a povestit despre acele vremi Harșan Petru, de 89 ani din Ideciu de Sus, povestire ce o auzise de la moșul său, de loc din Hodac, care în acele vremi scăpase cu viață, ca prin minune.

„... Cînd baronul a vînt cu armata-napoi, a făcut tribunal în Gurghiu pentru răsculați, pe care cum îi prindea în cîteva ciasuri era judecat — ori i se tăia capul cu securea, ori spînzurat de poarta cetății, cei mai norocoși erau cei trimiși la ocnă pe viață. Oamenii de prin sate au fugit la munți, se ascundeau prin pădurile de stejar de pe Coastă și Mooirlă. Într-o zi solgăbirăul a dat ordin cu doba peste sat ca toată lumea să vie la casele lor că Măria Sa baronul Bornemisza i-o iertat că i-o prădat moșia și că acela care-și va cere iertare îl va scuti și de zile de clacă.

Mulți au crezut și au venit acasă, dar unii au rămas în ascunzători. Nu peste mult timp, într-o dimineață, cînd se revărsa zorii, straja satului a tras clopotu într-o dungă, semn că satul e în primejdie, oamenii au ieșit din case, care cu ce au putut. Ca un vînt s-a dus vestea că satu-i înconjurat de armata baronului. La marginile satului fumul a-nceput să se ridice spre cer, ardeau primele case. Armata înainta, cercul se strîngea tot mai mult. Unii oameni căutau să fugă, alții primeau moartea cu fruntea sus, lovînd în stînga și-n dreapta. Nu după mult timp satul era în flăcări.

Un număr de 20 de bărbați și două femei erau legați în funii, strînși în ulița cea mare a satului. Soldații călări au început să-i mîie din urmă. Era frig, zăpada mare, oamenii erau dezbrăcați, desculți, cum au putut să iasă din casă. În fruntea lor mergea Toader Lupu, legat cu două funii de muieri-sa, Lupu Lina, care mergea în rînd cu el, desculță și numai în cămașă și cătrînță. Cînd coloana a ajuns la Peri, acolo unde e locul lui Țipovel, cîțiva bătrîni au căzut jos, n-au mai putut merge. Comandantul a dat ordin, bătrînii au fost spînzurați de crengile unui păr noduros... Pe ăilalți

(Continuare în pag. 4)

„Amintirile din închisoare” ale lui Valeriu Braniște

În vitrinele librărilor noastre a apărut, cu puțin timp în urmă, volumul „Amintiri din închisoare” de Valeriu Braniște cu subtitlul: „Însemnări contemporane și autobiografice” (546 pagini) care este pe drept cuvânt o „carte — document” de necontestată valoare istorică și literară.

Cartea se deschide cu un documentat studiu introductiv semnat de cunoscutul istoric și literat, profesor universitar Miron Constantinescu și de Al. Porteanu

Moise Braniște, tatăl lui Valeriu Braniște, fiu de țaran iobag, a fost funcționar administrativ în diferite localități din județul Sibiu, trăind astfel în anturajul intelectualilor și luptătorilor români pentru cauza națională, pentru unirea Transilvaniei cu România.

Valeriu Braniște s-a născut în anul 1869 la Cincul Mare. A făcut cursurile primare în mai multe localități, ca de exemplu la Săliște — clasele III și IV — despre care scrie că era „singura școală românească de care am avut parte” și „cunoștințele primite aici mi-au luminat calea studiilor multă vreme... „Cu drag mă gândesc la școlile din Săliște, la luminoasele săli de învățămînt, la bunii dascăli fără multă carte, dar cu multă inimă, la colegii curăței și sănătoși, la acei copii de țărani, deștepti și voinicoși cu care am congrescut sufletește” (p. 63—64).

Studiile secundare le-a făcut la Sibiu, iar filozofia la Universitatea din Budapesta unde și-a luat doctoratul cu o lucrare despre poezia lui Andrei Mureșanu. Întorcându-se de la Budapesta, funcționează ca profesor la Brașov, apoi redactor la „Tribuna” din Sibiu. Apărător al memorandumelor de la 1892—94, a publicat în ziarul „Dreptatea”, înființat de el la Timișoara, numeroase articole demonstrând abuzul și nedreptatea procesului de la Cluj, și sentinței cu care s-a încheiat, fapt pentru care a fost condamnat și trimis în închisoarea de la Vacz (1895—1896). Stabilindu-se definitiv la Lugoj, unde a și murit în anul 1928, Valeriu Braniște a întemeiat aici ziarul „Drapelul”, în care a publicat articole cu privire la soarta românilor iobagi, etc. În 1918 a fost internat la Seghedin. Aici și-a scris aceste „amintiri”. Este de față însă la marea adunare de la Alba-Iulia, după care i s-a încredințat postul de șef de resort în Consiliul Dirigent și va inaugura Universitatea „Alma Mater” de la Cluj.

„Amintirile din închisoare” ale doctorului Valeriu Braniște au o importantă valoare istorico-documentară, reprezentând și ele o verigă din lanțul cel mare al luptelor pentru ridicarea poporului român din Transilvania, pentru unitatea statală.

Nic. D. Găvozdea

Cîntec pentru Avram Iancu

Iancule, măi Iancule —
Bunule și bravule,
Ți-au zis grofii „răzvrătit”
Căci puțin i-ai „cătănit”...
Te-au închis și dușmănit
Fiindcă prea erai iubit
De întregul tău ținut —
Ș-asta groaznic i-a durut!...
Ți-au spus moșii, cu mult dor,
„Crăișorul munților”.
Și așa ai și rămas
Piră-n ultimul tău ceas
Și tot „crăișor” ți-or spune
Cît va fi un moș pe lume!...

Dormi de-acuma liniștit,
Căci cu grofii s-a sfîrșit,
Iar în munții cei bătrîni
Astăzi moșii sînt stăpîni;
Nu mai umblă ca odată,
Amăriți „din poartă-n poartă!”
Sommul să îți fie dulce
În mormîntul tău — sub cruce —
La umbrița de gorun
Căci ai fost viteaz tribun!
Iancule — măriă ta —
Veșnic nu te vom uita:
Moși am fost, români sîntem,
Numai binele îl vrem!

Nicolae Isac — Zlaști
cîntăreț bisericesc

Nașterea Maicii Domnului

S-a petrecut o mare taină-n casă:
Perdeaua grea cu ciucuri lungi e trasă,
Prin ea cîteva raze se mai scurg,
Și scaldă toate-n soare de amurg.

În forfot mut de blînde slujitoare,
Se toarnă apă caldă-n scaldătoare,
Se scot în grabă rufele din scrin,
Și-ntr-un potir de argint se drege vin.

Și cum privești la chipurile blînde,
Par aripi mincile fluturînde
Și slujitoarele, cu graba lor,
Par îngeri coborîți de sus, în zbor.

Că-n șopotul ușor de mîini zorite,
Pe patul alb, sub scoarțele-nflorite,
Sub veghea ochiului dumnezeesc,
O mamă cu prunc mic, se odihnesc...

Și-un înger pleacă fără amînare,
Să ducă peste veacuri vestea mare,
Și neamurilor grabnic să le zică:
„Lui Ioachim i s-a născut o fiică!”

Să tîmîiem și noi cu fumul bucuriei,
Icoana veche a Nașterii Mariei;
Și vestea s-o primim cu dulce frică:
„Lui Ioachim i s-a născut o fiică!”

Z. Lațcu

Din Pildele lui Solomon

— Ascultă, fiul meu, învățătura tatălui tău și nu lepăda îndrumările maicii tale (1, 8).

— Mergi pe calea oamenilor celor buni și păzește cărările celor drepti (2, 20).

— Miła și adevărul să nu te părăsească; leagă-le împrejurul gîtului tău, scrie-le pe tabla inimii tale (3, 3).

— Fericit este omul care a aflat înțelepciune și bărbatul care a dobîndit pricepere, căci dobîndirea ei este mai scumpă decît argintul și prețul ei mai mare decît al celui mai curat aur (3, 13—14).

— Nu zăbovi a face bine celui ce are nevoie, cînd ai puțința să-l ajuți (3, 27).

— Nu pune la cale răul împotriva aproapelui tău, cînd el locuiește fără grijă lîngă tine (3, 29).

— Șase sînt lucrurile pe care le urăște Domnul, ba chiar șapte de care se scribește cugetul său: ochii mîndri, limba mincinoasă, mîinile care varsă sînge nevinovat, inima care plănuește gînduri viclene, picioarele grabnice să alerge spre rău, martor mincinos care spune minciuni și cel care seamănă vrajbă între frați (6, 16—18).

— Nu sînt de nici un folos comorile dobîndite prin fărdelege, numai dreptatea scapă de la moarte (10, 2).

— Cel ce adună în timpul verii este un om prevăzător, iar cel care doarme în vremea secerișului este de ocară (10, 5).

— Cel ce umblă întru neprihănire umblă sigur, iar cel ce umblă pe căi lăturalnice, va fi dat de gol (10, 9).

GÎNDURI CREȘTINE

„Astăzi s-a făcut mîntuire casei acesteia” (Luca 19, 9)

Faptul convertirii vameșului Zaheu se reazemă pe următoarele momente, care i-au adus din partea Mîntuitorului salvarea sufletului de păcate: curiozitatea de a-l vedea pe Hristos (Luca 19, 3); primirea cu bucurie a Mîntuitorului în casă (v. 6); recunoașterea păcătuirii și căința (v. 7); credința întru Hristos și îndreptarea răului săvîrșit (v. 8).

Și vameșul cel păcătos din templu și-a ușurat sufletul prin recunoașterea răului săvîrșit, în schimb ce fariseul cel trufaș și-a îngreuiat și mai mult sufletul (Luca 18, 9—14). Căința este în viața creștină ortodoxă un element principal, căci îi servește ca exemplu și vameșul Matei-Levi, chemat de Hristos Iisus la apostolat, cu cuvintele „vino după mine” (Matei 9, 9; Luca 5, 27), pentru că Mîntuitorul a venit „să-i cheme pe cei păcătoși la căință” (Matei 9, 13).

„Orice mustrare, la început, nu pare că e de bucurie, ci de întristare, dar mai pe urmă dă celor încercați cu ea roada dreptății” (Evr. 12, 11).

Mîntuitorul și-a mustrat apostolii, ucenicii și pe ascultătorii săi în dese rînduri, dar nu ca să-i osîndească, ci ca să-i îndrepte (Ioan 12, 47). Unii au înțeles scopul acestei mustrări, dar alții s-au supărat și-au plecat.

În cadrul mustrării divine se cuprinde și moartea fizică, trupească, dar tot cu asigurarea Mîntuitorului știm că Hristos va da și odihna cea deplină (Matei 11, 28), deoarece a învins păcatul și moartea, și chemîndu-i pe toți credincioșii spre viața veșnică.

În acest caz, credinciosul ortodox știe că este un trimis al lui Dumnezeu, spre un scop anumit, ca să împlinească o anumită misiune. De multe ori însă ea nu este înțeleasă și nici nu pare vădită. Totuși, odată acest scop împlinit, mai curînd sau mai tîrziu, urmează rechemarea aceluia din viața pămîntească. De aceea, oricît de dureroasă din punct de vedere omenesc este o plecare a cuiva dintre cei vii, ea totuși înseamnă pentru întregul cuprins al vieții uman-divine o întoarcere „spre viața veșnică” (Ioan 12, 50).

„Priveghiați, că nu știți în care zi vine Domnul vostru” (Matei 24, 42).

Viața este o neconținută căutare după adevăr. Viața aceasta pămîntească se măsoară cu timpul. Se pune acum întrebarea: acest timp este oare prieten omului, sau îi devine dușman?

Este adevărat că bătrînilor timpul le apare amenințător, în schimb ce tinerilor le este promițător. Șe știe că „timpul vindecă rănilor”, dar trecerea lui înseamnă odată maturizare și altă dată îmbătrînire; timpul în trecere poate fi și o „vreme pierdută” pentru cei nepăsători; dar pentru toți el este ireversibil, adică odată trecut nu se mai întoarce.

De aceea, pentru ca timpul vieții pămîntești să fie folosit de oricine cu spor și în mod pozitiv, Mîntuitorul Iisus Hristos a accentuat în acest sens îndemnul la „folosirea timpului” cu judecată, prin continuă priveghere asupra gîndurilor, cuvintelor și faptelor de fiecare zi. Prof. M. Șesan

Preotul Toader Lupu...

(Urmare din pag. 3)

i-o dus mai departe, pînă în fața cetății din Gurghiu, unde, pe marginea drumului, era făcut gard cu șoși de stejar și sulunari (bîrne subțiri) de brad. Multă lume era adunată acolo. Erau duși iobagi din toate satele moșii. Baronul era de față. A dat ordin ca iobagii să fie legați de gard cu mîinile întinse. După ce au fost legați, baronul, urmat de un grup de soldați, a trecut prin fața celor răstigniți, aruncîndu-le vorbe de ocară și batjocură, lovindu-i. Cînd a ajuns în fața lui Toader Lupu i-a împlîntat mîna în barbă, l-a zgîlțit și l-a scuipat în față. Toader îl lovide pe măriă-sa în rădăcina picioarelor cu gurguiul opinții, făcîndu-l pe baron să urle de durere, îngălbenindu-se și căzînd pe unul dintre însoțitori. Ca la comandă, soldații au început să-l lovească cu paturile armelor. Sîngele i-a acoperit fața, bătrînul și-a pierdut cunoștința. Cămașa și cioarecii și-au pierdut culoarea, erau vîscuțiți în sînge. Au aruncat pe el cîteva cofe cu apă, l-au trezit. Un ofițer le-a citit sentința de condamnare la moarte prin schinguire și decapitare. Execuția a unsprezece iobagi a durat zece ore.

Mai întii — își continua moș Petru Harșan povestirea sa — călăul i-a tăiat la Toader cu secura degetele de la mîna dreaptă, apoi la muierea-sa și așa, pînă la ultimul. Apoi a început din nou, de la bătrînul Lupu, și le-a tăiat degetele de la mîna stîngă. Bătrînul a strigat: „... Asta ți-e dreptatea, măriă-ta?”. Un pat de armă ce-l lovide în cap îi închise gura, făcîndu-i să-i cadă capul din nou pe piept. Sudoarea curgea pe călău, un altul a venit cu un revolver în mîna, a trecut prin dreptul fiecărui răstignit, pușcîndu-i în genunchi; un al treilea călău a luat o secure mare de cioplit și le-a tăiat mîinile de la coate. Trupurile ciuntite au fost tîrîte în mijlocul drumului. Bătrînul preot încă nu murise, avu putere să se ridice în genunchi să strige: „Egalitate, fraternitate, libertate!”. Drept răsplată, i-a fost tăiată limba și scoși ochii cadavrului, cu fierul înroșit în foc. Trupurile lor au fost tîrîte după cai și spînzurate la intrarea în satele Hodac-Ibănești-Orșova-Cașva și Adrian, spre învățătură la oameni, că acei ce nu se vor supune mării sale baronul Bornemisza din Gurghiu, așa vor păți...“

Bătrînul a tăcut, în ochii-i albaștri, de un albastru tainic, au apărut două mîrgăritare, care au fost zvîntate cu mîneca cămășii.

Precum vedem, zările luminoase pe care le trăim astăzi, cînd toți fiii țării sînt egali, liberi și stăpîni pe munca lor, au fost plătite scump de generații și generații de înaintași de-ai noștri.

Un fragment din aceste pămîtiri este și cel pe care l-am redat mai sus.

D. Boieru Hodăceanu